

Syntagma Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio IV. Refutantur aliæ aliorum Doctorum rationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](#)

tionalis, qualis datur inter cognitionem, & objectum, ut per se patet in generatione creata; sed in eorum opinione, cum Spiritus Sanctus ex vi sua processionis formaliter & quem procedat realiter similis in eadem Natura, tam procedit vivens à vivente à principio vita conjuncto in similitudinem Naturæ, quam Verbum; ergo etiam sic procedet per generationem. Confirmatur, quia ex eo, quod Verbum Divinum procedat formaliter simile intentionaliter Personis Divinis, & possibilibus, ex quorum cognitione procedit, ut infra dicemus, non procedit simile similitudine Filii generati; & tamen ea similitudo est intentionalis respectu objecti; ergo etiam ex eo, quod procedat simile Naturæ Patris in ratione objecti, non idem procedet in Filiis, sed quia procedit realiter simile in Natura; sed etiam Spiritus Sanctus procedit realiter similis in Natura, ut potè quæ ei realiter communicatur; ergo &c. Propter hoc variè varii conantur explicare hanc rationem D. Thom. Undè:

52. *Sexta ratio est, ad generationem, & rationem Filii requiri non solum quod procedat similis in Natura, sed etiam ut imago generantis, id est ad illud ex vi sua processionis representandum expressa; cum autem Verbum Diximum, non solum exeat simile in natura, sed etiam ut imago Patris, ut potè ad illum representandum tanquam illius Verbum; non ita vero Spiritus Sanctus, idem illud, non autem hic est Filius. Confirmatur primò, quia in creatis, qui perfectius patrem representat facie, moribus &c. dicitur verè filius; qui autem non ita bene eum representat, non videtur ejus filius. Secundò, quia unus ignis v. g. non dicitur filius, neque imago alterius, à quo procedit, quia non procedit ad eum representandum, quamvis accipiat eandem naturam. Tertio, quia Sancti Patres docent, idem est Filius, quia est Verbum; est autem Verbum, quia procedit ut imago ad representandum. Ita Törres, l. p. q. 27. a. 2. Canar. & P. Vasq. ibid. d. 113. cap. 7.*

53. *Rejicitur tamen evidenter, quia aut P. Vasquez loquitur de imagine intentionalis; aut de naturali reali: Si primum, id ad generationem, & rationem Filii non requiritur, ut proximè ostendimus: Si secundum; ergo id sufficit; sed eo admissilo, non minus videtur Spiritus Sanctus imago realis naturalis Patris, quam Verbum: Patet primò, quia procedere ut imago naturalis realis ad representandum expressa, nihil aliud est, quam procedere simile in Natura ex vi, & intentione processionis; sed non minus Spiritus Sanctus, quam Verbum ex vi sua processionis procedit similis in eadem Natura, ut concedit ipse P. Valq. ergo &c.*

54. *Secundò, quia ad realem imaginem solum requiritur similitudo, seu representatio, & processio; idem enim Pater, licet representet Filium propter similitudinem in Natura, non est ejus imago, quia ab illo non procedit; sed Spiritus Sanctus realiter representat in eadem Natura alias Personas, & ab eis realiter procedit; ergo erit imago realis. Tertiò, quia ut Spiritus Sanctus sit imago realis productus, opus non est quod sit Verbum; siquidem proprius conceptus imaginis, qui communis est Filio Divino, & creato, reperitur in creato absque ratione Verbi, solum quia accepit per productionem naturam similem; sed hoc idem reperitur perfectissime in Spiritu Sancto; ergo &c.*

55. *Ex his patet prædictam explicationem P. Vasq. non subsistere. Unde ad primam confirmationem*

etiam patet, non obstat illum communem modum loquendi, & moralem existimationem de representatione filii respectu patris facie, moribus, &c. siquidem etiam si genitus eam representationem non habeat, adhuc tamen est verè filius, si a patre accipit physicè naturam. Ad secundam dicimus unum ignem esse imaginem alterius ignis, à quo procedit, ut omnes concedunt; non tamen esse ejus filium, quia non procedit vivens à vivente. Ad tertiam patebit Sanctorum Patrum intelligentia, cum infra ostenderimus, solum Verbum ex vi sua processionis esse imaginem realē; idem enim Sancti Patres dicunt esse Filium, quia est imago realis.

SECTIO IV.

Refutantur alia aliorum Doctorum rationes.

SEPTIMA ratio rationem D. Thome alteri explicans est P. Ruiz *sapientia cit. 6. de Trinit. a. scđ. 1. usque ad scđ. 8.* ubi afferit idem Verbum Divinum generari, & non ita Spiritum Sanctum, quia Verbum Divinum ex vi sua processionis procedit simile substantialiter suo principio infinita, & omnino similitudine intra lineam similitudinis; non ita vero Spiritus Sanctus. Itaque duplum lineam distinguunt P. Ruiz, cit. scđ. 8, alteram viam Intellectus, & alteram viam Voluntatis: linea Intellectus, inquit, ex suo conceptu habet esse ad expressionem similitudinis, etiam prout abstrahit ab Intellectione divinâ, & creatâ: at vero linea Voluntatis ex suo conceptu non vindicat similitudinem; siquidem prout abstrahit à creatâ, & In creatâ solum importat impulsum in objectum, non autem similitudinem. Unde quia Verbum procedit ex vi sua processionis, quæ quidem ex suo conceptu est in linea similitudinis, & secundum conceptum specificum divina similitudinis est substantialis, & infinita, procedit ut imago, & Filius: at vero Spiritus Sanctus, quia ex vi sua processionis est in linea Voluntatis, quæ ex suo conceptu non dicit similitudinem, licet alioquin ut contracta in Deo sit Natura, idem non exit in sua linea ut imago, ac proinde que ut Filius.

Rejicitur etiam facile hæc explicatio P. Ruiz ex definitione ipsius generationis, quam ipse admittit scđ. 6. n. 3, nam ad generationem solum requiritur, quod sit processio viventi à vivente à principio vita conjuncto in similitudinem naturæ ex vi talis processionis; sed hoc totum competit Spiritui Sancto; ergo parum juvat illa distinctione, seu fictio linearum.

Dicent, definitionem hanc generationis non competere Spiritui Sancto, quia ex vi sua processionis non est in linea, quæ ex suo conceptu importat similitudinem, sed solum impulsum. Sed contra est: Primò, quia linea similitudinis computata ad generationem non incipit à similitudine abstracta; nam prout sic indifferens est ad similitudinem intentionalis, & realis, sed à similitudine reali in Natura; atqui in hoc sensu non minus Spiritus Sanctus, quam Verbum, videtur esse in linea similitudinis realis; siquidem Spiritus Sanctus non minus accepit cum Voluntate Naturam Divinam, quam illam accepit Verbum cum Intellectu; ergo &c.

Secundò, quia in creatis (unde sumitur tota generationis)

generationis intelligentia) processio, quæ est generatio non est in linea similitudinis, prout abstractum ab intentionali, & reali, sed prout est in determinata linea similitudinis realis, propter quam est vera generatio; ergo similiter in Divinis; sed processio Spiritus Sancti, licet non sit in linea, quæ ex abstracto conceptu sit similitudo, est tamen in linea, quæ in contracto, & determinato conceptu est similitudo realis; ergo erit etiam vera generatio.

60. Tertio, quia processio Verbi, licet ex conceptu abstracto processionis divinae non habeat, quod sit in similitudinem, quia tamen ex conceptu specifico processionis Verbi est in similitudinem, est vera generatio; ergo similiter licet processio Spiritus Sancti ex conceptu abstracto impulsus non habeat, quod sit similitudo, quia tamen ex conceptu specifico processionis Personæ Divinæ est similitudo realis Naturæ, erit vera generatio.

61. Quartò, quia quidquid speciale similitudinis habet Verbum præ Spiritu Sancto, est similitudo intentionalis; sed Verbum non generatur propter similitudinem intentionalem, ut supra diximus, sed propter realem; siquidem similitudo intentionalis impertinens est ad generationem; datur enim generatio sine similitudine intentionali, & è contra, ut patet in creatis; ergo cum Spiritus Sanctus ex vi sua processionis habeat similitudinem realem, erit genitus, & ratio impulsus erit impertinens ad generationem, quatenus datur impulsus sine generatione, & è contra.

62. Octava ratio est, id est Verbum Divinum generari, non verò Spiritum Sanctum, quia Verbum procedit adæquate simile principio producenti, & non ita Spiritus Sanctus. Hæc est explicatio, quam pro D. Thom. cit. adducit P. Amicus d. 18. sct. 7. n. 158 ubi pro se citat S. Thom. i. p. q. 27. a. 2. & lib. 4. contr. gent. cap. 11. Sylvium i. p. q. 27. art. 4. & Gabr. in i. dist. 13. a. 1. Requiritur igitur, inquit, ad generationem, quod genitus procedat similes adæquate, id est secundum totam naturam, saltem specificè; id est enim vermes ab homine producti non dicuntur ejus filii, quia solum exent ei similes inadæquate, id est in natura generica, non autem specifica; cum autem solum Verbum, & non Spiritus Sanctus, procedat adæquate simile, solum Verbum, & non Spiritus Sanctus, dicitur generari.

63. Hoc igitur, ut probent, distinguunt in Deo quandam rationem Naturæ remotam, & veluti genericam, quæ est per modum potentiarum; & quandam rationem proximam, ac veluti specificam, per quam scilicet Natura proximè compleetur in ratione Naturæ, & est veluti complementum potentiarum productivæ; hæc autem, dicunt, solum communicatur Verbo ex vi sua processionis; siquidem cum Verbum procedat per Naturam, prout est Intellectus; & Spiritus Sanctus per Naturam, prout est Voluntas; Intellectus verò compleatur per objectum in ratione principi intelligentis, & non ita per objectum compleatur Voluntas in ratione amantis, principium specificum Verbi non est sola illa ratio Naturæ remota communis Verbo, & Spiritui Sancto ex vi sua, & illius processionis, sed etiam ratio objecti intelligibilis, quæ ipsa Natura proximè est productiva Verbi, & non Spiritus Sancti; ideoque solum Verbum procedit adæquate simile, dicitur quæ generari, & non ita procedere, neque generari dicitur Spiritus Sanctus.

64. Non nobis placet hæc explicatio, etiam si

P. Amicus loco cit. dicat Doctissimi Viris sapientis in disputationibus agitata vehementer placere: Primo, quia falsum est, Naturam Divinam, quo-cunque modo communicetur Spiritui Sancto ex vi sua processionis, non communicari adæquate, etiam secundum rationem specificam; ex hoc enim sequitur Spiritum Sanctum ex vi sua processionis non esse adæquate Deum; imò neque esse Deum; siquidem absque illa ratione specifica non consistet Deitas; sicut non consistit humanitas v. g. absque sua specifica ratione; omnes autem docent Spiritum Sanctum ex vi sua processionis procedere ut Deum.

65. Secundò, quia licet verum sit, potentiam intellectivam compleri per objectum, aut ejus speciem; & Essentiam divinam per se præstare cōcursum objectivum tam sui, quam omnium objectorum; concursum tamen in ratione objecti, est tantum intentionalis, ad imaginem scilicet intentionale, non verò realis naturalis ad imaginem realis naturalem: tum quia objectum, nec per se, nec per speciem vitaliter concurrit; tum etiam quia quodcumque complementum ex parte objecti supponit naturam subjecti completam in ratione naturæ; hæc autem prout sic completa non minus communicatur Spiritui Sancto, quam Verbo, similitudo verò intentionalis est impertinens ad rationem generationis, ut sè jam diximus; ergo non minus Spiritus Sanctus dicitur generari, quam Verbum.

66. Tertiò, quia leopardus v. g. est verè filius leonis, & pardi; & tamen non exit adæquate similes formaliter principio generanti; ego &c. Dicent sufficere, quod exeat similes in multis, & in ratione specificâ æquipollenter, quatenus species leonis, & species pardi conjunguntur in unam tertiam speciem, qui æquipollenter est leo, & pardus. Sed contra, ergo Spiritus Sanctus erit Filius, ut potè qui in multo pluribus exit similes suo principio, & æquipollenter, saltem ex vi sua processionis, tantum accipit à suo principio per voluntatem, quantum accipit Verbum Divinum per Intellectum.

67. Quartò, quia Verbum non procedit simile suo principio in fecunditate generandi; ergo hac ratione non procedit adæquate simile suo principio; & tamen est verè Filius; ergo &c. Dicent, prædicatum fecunditatis involvere aliquid Notionale; siquæ non oportere, quod in hoc non exeat simile. Sed contra, quia, excepto Notionali, quidquid essentiale communicatur Filio, communicatur etiam Spiritui Sancto; ergo procedunt æquæ similes in Natura; conseqüenterque tam Verbum, quam Spiritus Sanctus dicitur generari.

68. Nona ratio est P. Arrub. d. 98. cap. 4. afferentis Verbum, generari, non autem Spiritum Sanctum, quia Verbum procedit simile in Naturæ divina, non solum ex vi processionis Divinæ, quod etiam competit Spiritui Sancto, sed etiam ex vi talis processionis Divinæ, nempe per Intellectum, quod non habet Spiritus Sanctus. Sed contra, quia procedere simile ex vi processionis Divinæ, est procedere formaliter ut Deus realiter, quod habet tam Verbum, quam Spiritus Sanctus; procedere autem ex vi talis processionis, nempe per Intellectum, est procedere simile intentionaler, quod impertinens est ad rationem generationis, ut supra diximus; ergo cum tam Verbum, quam Spiritus Sanctus illud primum habeant, tam hic, quam Verbum procedunt per generationem.

69. Decima ratio afferit, Verbum generari, quia non solum procedit simile in Natura, sed etiam in

supposito; squidem ejus principium constituitur per substantiam, cui responder substantia Verbi: at vero principium Spiritus Sancti compleatur per spirationem activam, quae non est substantia, cum tamen ei corresponeat spiratio passiva, quae est substantia. Ita *P. Alarcon. tr. 5. d. 8. cap. 17.* Sed contra est: Primò, quia falsum est ad generationem requiri similitudinem supposito; squidem Christus Dominus est verè Filius genitus à Beata Virgine; & tamen non est ei similis in supposito.

70. Secundò, quia Verbum non est simile Patri in supposito realiter, sed solum intentionaliter, quae similitudo impertinet ad rationem generationis; & similitudo in ratione substantiae est veluti genericæ, non vero specifica, quæ ad rationem generationis requiritur, ut diximus. Tertiò, quia Spiritus Sanctus, licet procedat à Patre, & à Filio, ut ab uno Spiratore, ab illis tamen procedit ut à duabus suppositis; ac proinde etiam exit similis in supposito, sicque procedet per generationem.

71. Undecima ratio est, ideo Verbum Divinum generari, non autem Spiritum Sanctum, quia licet utrique communicetur Natura ex vi sua processionis; Verbo tamen communicatur via Intellectus, nempe ut est radix intelligendi; & Spiritui Sancto via Voluntatis, nempe ut est radix amandi. Unde distinguit in Natura Divina principium veluti remotum intelligendi, & principium veluti remotum amandi; & quia illud suapte naturæ est prius, communicatur via Intellectus ut prima ratio Naturæ; sicque per generationem formaliter; quod tamen non habet sub conceptu formalii principii remoti amandi. Ita aliqui Recentiores, & videntur hanc esse explicationem *P. Compton. tom. I. d. 65. sect. 6. à n. 2.*

72. Sed contra est: Primò, quia aut Natura Divina consistit formaliter adæquatè in solo conceptu principii intelligendi; aut etiam inadæquatè in conceptu principii amandi: Non dicent primum: tum quia non solum Intellectus, sed etiam Voluntas est proprietas Naturæ Divinæ; quælibet autem proprietas in ipso conceptu naturæ radicatur, & non in aliquo extra naturam: tum etiam, qui aliquis solum Verbum ex vi sua processionis acciperet Naturam etiam remotè, seu radicaliter sumptam, & non ita illam recipere Spiritus Sanctus, quod non dicent: si dicunt secundum, sequitur: Primum Verbum non procedere adæquatè Deum ex vi sua processionis; squidem non accipit adæquatam rationem formalem Naturæ, quod dici non potest: Secundò, etiam Spiritum Sanctum generari; squidem ex vi sua processionis non minus accipit Naturam secundum partiale conceptum Naturæ, quam illam accipit Verbum secundum suum conceptum etiam partiale.

73. Contra est secundo, quia licet in Natura prior sit conceptus principii intelligendi remoti, quam principii remoti amandi, unustamen est velut radix alterius; ergo Spiritui Sancto ex vi sua processionis communicatur idem principium, licet remotius sit uno gradu respectu Spiritus Sancti, quam Verbi, & uterque procedet per generationem, ratione cuius accidentarium est, quod principium intelligendi sit, aut non sit ita remotius.

74. Duodecima ratio est quorundam Recentiorum docentium, ideo Verbum generari, quia procedit per dictionem; nam dictio supponit pro re dictâ, & Patrem dicere se Verbo, idem est, atque communicare se ipsum: at vero spiratio, cum

non supponat pro re spirata, licet secum deferat etiam Naturam, id tamen non habet ex sua formal ratione, ideoque processio Spiritus Sancti non est generatio.

Sed contra est: Primò, quia dictio supponit pro re dictâ intentionaliter; cum sit ad communica-
dam rei cognitionem, non autem realiter: at ve-
rò communicatio intentionalis non facit ad gene-
rationem, ut diximus, cum possit stare genera-
tione communicatione intentionalis, & è contra.
Secundò, quia Pater non solum dicit Verbo Na-
turam, sed etiam Personas, imò & omnia possibi-
lia, sicque dictio supponit non solum pro Natu-
ra Divina, sed etiam pro Personalitatibus, & possi-
bilibus; & tamen non ideo Verbum accipit reali-
ter Personalitates per generationem; ergo idem
dicendum de Naturâ dictâ.

Decima-tertia ratio docet, processionem Ver-
bi esse generationem, quia est per Intellectum,
qui est potentia operans, uniendo sibi objectum,
aut immediate, aut mediante specie, quæ velut
mīne ipsa potentia fit secunda ad generandum,
velut partiendo notitiam, quæ ideo dicitur
partus, sive conceptus: cum autem id non repe-
riatur in processione Spiritus Sancti, qui procedit
per voluntatem, quæ non ita operatur, neque ejus
actus dicitur partus, sive conceptus, ideo Spiritus
Sanctus non dicitur generari. Ita aliqui Recen-
tiores cum *Lezana. tomo I. in 2. p. d. 1. q. 3. §. Pro
hujus autem.*

Sed contra est: Primò, quia Intellectus prout
sic solum fit secundus intentionaliter ad genera-
dum partum intentionale, nempe cognitionem;
non autem realiter, & naturaliter ad partum rea-
lem, & naturalem, quale est Verbum. Dicent, hoc
solum fieri in intellectu creato, non aut in Intellectu
qui secundatur objecto increato ad generationem
substantialem, & naturalem. Sed contra est
secundò, quia secunditas, quam Intellectus Divi-
nus accipit ab objecto etiam increato, quocunque
modo sumatur, formaliter, & primariò solum
est ad producendam cognitionem, quæ est partus,
& conceptus intentionalis, sicque solum est ad ge-
nerationem intentionalem; & si etiam est naturalis,
est tantum secundariò, quatenus producitur
terminus, nempe Verbum ejusdem Natura cum
producente; quod cum etiam prout sic possit
convenire Spiritui Sancto, posset etiam dici
generari.

Tertiò, quia Intellectus Divinus etiam secun-
datur objecto creato ad cognitionem, seu con-
ceptum illius; & tamen ejus productio non dicitur
generatio realis naturalis, sed tantum intentionalis;
ergo similiter productio Verbi, ex eo tantum, quod
sit ab Intellectu secundato objecto increato, lo-
lum erit generatio intentionalis, non vero realis
naturalis. Quartò, quia sicut Intellectus Divi-
nus secundatur objecto increato ad producen-
dam ejus cognitionem; ita etiam Voluntas Di-
vina secundatur eodem objecto increato ad pro-
ducendum ejus amorem; & tamen haec secun-
ditas non sufficit ad generationem; ergo ne-
que illa.